

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS LYTIES PAGRINDU AB ŠIAULIŲ BANKAS IR UAB „SB LIZINGAS“ TEIKIANT VARTOJIMO PASKOLOS SUTEIKIMO PASLAUGAS TYRIMO

2020-02-24 Nr. (20)SN-3)SP-15
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje 2020 m. sausio 3 d. gautas pareiškėjos (duomenys neskelbtini)(toliau – Pareiškėja) skundas, kuriame nurodoma, kad 2019 m. gruodžio 13 d. ji kreipėsi į AB Šiaulių banką (toliau – Bankas) dėl vartojimo paskolos suteikimo. Bankas atsisakė suteikti Pareiškėjai vartojimo kreditą, nes jos darbo stažas – nepilni keturi mėnesiai po grįžimo iš vaiko priežiūros atostogų į darbą – yra nepakankamas.

Pareiškėjos teigimu, Banko sprendimas prieštarauja įstatyminiam reglamentavimui. Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 49 str. 5 dalis nustato, kad valstybės tarnautojui vaiko priežiūros atostogų laikotarpiu skaičiuojamas nenutrūkstamas darbo stažas valstybės tarnyboje. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2012 m. vasario 27 d. nutarime yra konstatavęs, kad dirbančios motinos turi teisę į konstitucinę motinystės ir vaikystės apsaugą, kuri užtikrinama mokamomis vaiko priežiūros atostogomis bei su tuo susijusiomis kitomis socialinėmis garantijomis.

Skunde pažymima, kad Bankas neteisingai traktavo jos darbinės patirties trukmę (stažą) ir pajamų stabilumą. Lietuvos Banko valdybos 2011 m. rugsėjo 1 d. patvirtintų atsakingo skolinimo nuostatų 18 punkte numatyta, jog priimant sprendimą dėl kredito suteikimo atsižvelgiama į ne mažiau kaip pusės metų tvarių pajamų vidurkį ir įvertinamas ilgalaikis pajamų tvarumas. Remiantis šiuo reglamentavimu, Pareiškėja teigia, jog vertinant vartojimo paskolos suteikimo galimybę turi būti vertinamas asmens pajamų tvarumas trumpuoju bei ilguoju laikotarpiu.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Pareiškėja prašo atlikti tyrimą dėl galimos diskriminacijos lyties pagrindu.

Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Agneta Skardžiuvienė (toliau – lygių galimybių kontrolierė) 2020 m. sausio 20 d. raštu Nr. (20)SN-3)S-56 „Dėl informacijos pateikimo“ kreipėsi į Banką prašydama per 5 darbo dienas nuo reikalavimo gavimo dienos (kuo skubiau) pateikti paaiškinimą ir atsakyti į klausimus: kokiais kriterijais ir teisės aktais remdamasis Bankas atsisakė suteikti Pareiškėjai vartojimo paskolą; koks minimalus darbo stažas laikomas pakankamu vartojimo paskolai suteikti; kokiais kriterijais remiantis Bankas įvertino Pareiškėjos finansinį mokumą.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

2020 m. sausio 28 d. Bankas pateikė Tarnybai raštą „Dėl informacijos pateikimo“ Nr. 8-32-20 (toliau – Raštas), kuriame nurodė, kad sprendimą atsisakyti suteikti Pareiškėjai vartojimo paskolą priėmė ne AB Šiaulių bankas, o UAB „SB lizingas“ (toliau – Lizingo bendrovė). Bankas veikė kaip vartojimo kredito tarpininkas. Lygių galimybių kontrolierės raštas Nr. (20)SN-3)S-56 „Dėl informacijos pateikimo“ buvo persiųstas Lizingo bendrovei, kuri pateikė Bankui visą būtina informaciją.

Rašte pažymima, kad Pareiškėja 2019 m. gruodžio 13 d. kreipėsi su prašymu dėl vartojimo kredito gavimo. Tam, kad būtų įvertintas jos kreditingumas, paraiškoje ji turėjo nurodyti savo turimus įsipareigojimus finansų įstaigoms, detalizuotus pagal kredito rūšį, bei pateikti kitą vartojimo kreditų teikimo veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose nurodytą informaciją. Pareiškėja paraiškoje nurodė, kad jos pajamos per mėnesį, atskaičiavus mokesčius, yra 1 300 Eur, o turimi įsipareigojimai sudaro 150 eurų. Visa pateikta informacija turi būti pagrįsta, visapusiškai įvertinta pagal teisės aktuose nustatytus reikalavimus. Vartojimo kredito davėjas Pareiškėjos kreditingumui įvertinti atliko patikrinimą naudojamuose duomenų bazėse. Gauta ši informacija: Pareiškėjos pajamų (neto) keturių paskutinių mėnesių tvarių pajamų vidurkis (pagal 2019 m. gruodžio 13 d. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – VSDFV) duomenis) sudarė 778,55 Eur, nors Pareiškėja nurodė 1 300 Eur; įsipareigojimai pagal būsto paskolos sutartį, UAB „Creditinfo Lietuva“ Kreditų biuro „Infobankas“ ir Lietuvos banko paskolų rizikos duomenų bazės duomenimis, – 148,03 Eur / mėn., o įsipareigojimai pagal vartojimo kredito sutartis – 200 Eur / mėn.; iš viso įsipareigojimai sudaro 348,03 Eur / mėn., o Pareiškėja buvo nurodžiusi 150 Eur / mėnesiui.

Pareiškėja prašė suteikti 900 Eur kreditą, todėl buvo privalu apskaičiuoti DSTI (visų vartojimo kredito gavėjo įsipareigojimų pagal vartojimo kredito ir kitas sutartis su finansų įstaigomis vidutinės įmokos dydžio ir pajamų santykis). Pareiškėjos vidutinės mėnesio įmokos dydis pagal įsipareigojimus dėl vartojimo kreditų sudarė 28,34 proc.; pagal visus Pareiškėjos įsipareigojimus finansų įstaigoms – 47,35 proc., t. y. daugiau nei 20 proc. ir 40 proc. vartojimo kredito gavėjo turimų tvarių pajamų, kas neatitinka Lietuvos banko valdybos 2013 m. kovo 19 d. nutarimu patvirtintų Vartojimo kredito gavėjų kreditingumo vertinimo ir atsakingojo skolinimo nuostatų Nr. 03-62 (toliau – Nuostatai) reikalavimų.

Atsižvelgiant į tai, kad Pareiškėjos DSTI neatitiko teisės aktuose nurodytų reikalavimų, leidžiančių kredito davėjui sudaryti su Pareiškėja vartojimo kredito sutartį, Lizingo bendrovė atsisakė suteikti jai vartojimo kreditą.

Rašte pažymėta, kad vartojimo kreditų suteikimo tvarka griežtai reglamentuota teisės aktais, o būtent: Lietuvos Respublikos 2010 m. gruodžio 23 d. vartojimo kredito įstatymu, Nuostatais; Lietuvos banko priežiūros tarnybos direktoriaus 2017 m. spalio 2 d. sprendimu Nr. 241-176 patvirtintomis Vartojimo kredito teikimo gairėmis (toliau – Gairės); 2008 m. balandžio 23 d. Europos Tarybos direktyva 2008/48/EB dėl vartojimo kredito sutarčių, panaikinančia Europos Tarybos direktyvą Nr.87/201EEB (toliau – Direktyva).

Viena esminių vartojimo kredito davėjo pareigų yra įtvirtinta Vartojimo kredito įstatymu: kredito davėjas privalo vadovautis atsakingojo skolinimo principu ir įvertinti vartojimo kredito gavėjo kreditingumą, remdamasis iš vartojimo kredito gavėjo gauta informacija ir atlikęs patikrinimą duomenų bazėse arba pagrįsdamas vartojimo kredito gavėjo pateiktą informaciją kitais įrodymais.

Direktyvoje akcentuojama, kad kreditoriai nesiimtų neatsakingo skolinimo veiklos arba neišduotų kredito, prieš tai tinkamai neįvertinę kreditingumo. Taip pat pažymima, kad už kiekvieno vartotojo kreditingumo patikrinimą yra atsakingi kreditoriai ir tuo tikslu jiems leidžiama naudoti ne tik informaciją, kurią vartotojas pateikia, rengiant atitinkamą kredito sutartį, bet ir ilgalaikių komercinių santykių metu pateiktą informaciją.

Nuostatų 10 punkte nurodyta, kad priimant sprendimą dėl vartojimo kredito suteikimo turi būti atsižvelgiama į ne mažiau kaip keturių paskutinių mėnesių vartojimo kredito gavėjo tvarių pajamų vidurkį ir vertinama, ar vartojimo kredito sutartyje nustatyto vartojimo kredito grąžinimo laikotarpiu gaunamų tvarių pajamų pakaks visiems įsipareigojimams finansų įstaigoms vykdyti. Kredito davėjai turi teisę taikyti ir kito laikotarpio ir ilgesnį vartojimo kredito gavėjų įvairių pajamų vidurkį. Tačiau tokiu atveju vartojimo kredito davėjas turi turėti pagrįstų ir pakankamų įrodymų, kad konkrečiu atveju kito

laikotarpio vartojimo kredito gavėjo pajamos gali būti laikomos tvariomis ir atitinkamo laikotarpio taikymas nepažeidžia atsakingojo skolinimo reikalavimų.

Rašte pažymėta, kad Lietuvos banko valdybos 2011 m. rugsėjo 11 d. nutarimu patvirtinti atsakingo skolinimo nuostatai Nr. 03-144 šiuo atveju netaikomi, nes jie detalizuoja su nekilnojamuoju turtu susijusio kredito gavėjų kreditingumo vertinimo ir atsakingojo skolinimo reikalavimus.

Lizingo bendrovė nepripažino Pareiškėjos darbo stažo nutrūkusių vaiko priežiūros atostogų laikotarpiu ir, vertinant kreditingumą, atsižvelgė bei vertino pajamas, gautas Nuostatų 10 punkte nurodytu laikotarpiu, o Pareiškėjos darbinės patirties ir pajamų stabilumo netraktavo skirtingai nei kitų asmenų.

2020 m. vasario 19 d. Tarnybos atstovas kreipėsi į Pareiškėją el. paštu, prašydamas iki 2020 m. vasario 21 d. pateikti įrodymus (pvz.: Banko ir Lizingo bendrovės atsakymus), patvirtinančius skunde išdėstytas aplinkybes, kad vartojimo paskolą atsisakyta suteikti būtent dėl trumpo darbo stažo, sukaupto grįžus po vaiko priežiūros atostogų.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar Bankas ir Lizingo bendrovė užtikrino lygių galimybių įgyvendinimą, teikiant vartojimo kredito paslaugas, nepaisant, be kita ko, lyties, t. y., ar nepažeidė Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 str. 3 punkto nuostatos, įpareigojančios prekių pardavėjus, gamintojus ar paslaugų teikėjus įgyvendinti moterų ir vyrų lygias galimybes vartotojų teisių apsaugos srityje.

Pažymėtina, jog tiek Europos Sąjungos, tiek nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija, pačia bendriausia šio žodžio prasme, reiškia teisių sumažinimą arba atėmimą tam tikrai kategorijai asmenų dėl kokių nors požymių. Diskriminacijos sąvoka paprastai siejama su lygių galimybių, lygiateisiškumo pažeidimu, o nediskriminavimas – su asmenų lygaus traktavimo, lygių galimybių realizavimo kategorijomis. Konstitucinė diskriminacijos samprata atskleidžiama pasiremiant Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 str. turiniu, kuriame numatyta, kad įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs, ir nurodoma, jog žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar

pažiūrų pagrindu. Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas pažeidžiamas, kai tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, yra kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisintinas. Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius.

Nagrinėjamu atveju Pareiškėja kreipėsi į Tarnybą, teigdama, kad Bankas atsisakė suteikti vartojimo kreditą, nes jos darbo stažas (nepilni keturi mėnesiai) po grįžimo iš vaiko priežiūros atostogų į darbą yra nepakankamas.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 4 straipsnį, teismuose ar kitose kompetentingose institucijose nagrinėjant fizinių, juridinių asmenų, kitų organizacijų ir jų padalinių skundus, pareiškimus, prašymus, pranešimus ar ieškinius dėl diskriminacijos lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, pareiškėjui nurodžius aplinkybes, leidžiančias daryti prielaidą dėl tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos buvimo, preziumuojama, kad tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo ar nurodymo diskriminuoti faktas buvo. Skundžiamas asmuo turi įrodyti, kad lygių galimybių principas nebuvo pažeistas.

Pareiškėjos skunde išdėstytos aplinkybės leido daryti prielaidą dėl netiesioginės diskriminacijos lyties pagrindu buvimo. Aplinkybės dėl atsisakymo suteikti Pareiškėjai vartojimo kredito paslaugą ji siejo su nepakankamu darbo stažu, sukauptu po grįžimo iš vaiko priežiūros atostogų. Pasak Pareiškėjos, Bankas, svarstydamas vartojimo kredito suteikimo galimybes, neatsižvelgė į pajamas (vaiko priežiūros išmoką), kurios buvo gaunamos šiuo laikotarpiu. Pareiškėjos teigimu, buvo vertinamos tik to laikotarpio (nepilnų keturių mėnesių) pajamos, per kurį Pareiškėja gavo darbo užmokestį, t. y. pajamos, gautos po grįžimo iš vaiko priežiūros atostogų.

Nors, pagal Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo nuostatas, vaiko priežiūros atostogos priklauso apdraustajam asmeniui, t. y. fiziniam asmeniui, kuris pats moka ir (ar) už jį mokamos arba pagal įstatymus turėjo būti mokamos valstybinio socialinio draudimo įmokos Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo nustatyta tvarka, nesegreguojant šiuos asmenis lyties pagrindu, VSDFV duomenimis,¹ net 76 proc. visų apdraustųjų asmenų, einančių vaiko

¹ Nuoroda: <http://atvira.sodra.lt/lt-eur/>

priežiūros atostogų, sudaro būtent moterų. Darytina išvada, jog tuo atveju, kai pajamos, gaunamos vaiko priežiūros atostogų metu, nėra įskaičiuojamos į pajamas, susijusias su darbiniais santykiais, dažniausiai nukenčia moterų.

Tiriamas diskriminacijos fakto buvimą ar nebuvimą, yra lyginami keli žmonės, kurie skiriasi savo tapatybės požymiais, kitais požymiais, ir vertinama, ar panašiomis aplinkybėmis jie yra vertinami vienodai, ar jiems taikomas vienodo elgesio principas.

Remiantis tuo, kas pirmiau išdėstyta, nagrinėjamu atveju tikslinga atlikti tyrimą dėl netiesioginės diskriminacijos lyties pagrindu vartotojų teisių apsaugos srityje.

Pagal moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 str. 4 punktą, netiesioginė diskriminacija – veikimas ar neveikimas, teisės norma, vertinimo kriterijus ar praktika, kurie formaliai yra vienodi moterims ir vyrams, bet juos įgyvendinant ar taikant vienos lyties asmenys gali atsidurti ar atsiduria tam tikroje mažiau palankioje padėtyje negu kitos lyties asmenys, nebent šį veikimą ar neveikimą, teisės normą, vertinimo kriterijų ar praktiką objektyviai pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

Pagal Lietuvos antidiskriminaciniuose įstatymuose įtvirtintą teisinį reglamentavimą diskriminacija siejama su konkrečiu asmeniu, kuris tam tikroje situacijoje mažiau palankiai nei kitas asmuo buvo vertinamas dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos.

Pareiškėjos teigimu, negavusi vartojimo paskolos, ji atsidūrė blogesnėje padėtyje, nes Bankas neteisingai traktavo jos darbinės patirties trukmę ir pajamų stabilumą, kitaip tariant, atsiradimą blogesnėje padėtyje sąlygojo aplinkybė, kad ji buvo vaiko priežiūros atostogose ir gavo ne darbo užmokestį, kuris laikomas tvariomis pajamomis, o išmoką už vaiko priežiūrą. Būtinybė kreiptis į Banką dėl vartojimo paskolos suteikimo Pareiškėjai kilo nesuėjus keturių mėnesių terminui po grįžimo į darbą iš vaiko priežiūros atostogų.

Pagal Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 str. 3 dalį, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo užtikrinti vienodas sąlygas įsigyti prekes ir paslaugas bei jomis naudotis, nediskriminuojant asmenų dėl lyties, įskaitant mažiau palankų požiūrį į moteris dėl nėštumo ir gimdymo bei vaiko žindymo, išskyrus šio įstatymo 10 str. 8 punkte nurodytą atvejį, kai prekių pardavimą ar paslaugų teikimą vien tik ar visų pirma vienos lyties asmenims pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

Banko atstovo teigimu, Lizingo bendrovė, vertindama Pareiškėjos kreditingumą, nepripažino jos darbo stažo nutrūkusiu vaiko priežiūros atostogų laikotarpiu, todėl vertino minėtu laikotarpiu gautas pajamas ir į jas atsižvelgė.

Pažymėtina, kad Nuostatų, kurių tikslas – skatinti atsakingą vartojimo kredito davėjų skolinimo praktiką, įtvirtinti pagrindines nuostatas, kriterijus ir principus, kuriais vartojimo kredito davėjai turi vadovautis tvirtindami Mokumo vertinimo ir atsakingojo skolinimo taisykles ir vertindami vartojimo kredito gavėjų mokumą, 11 dalyje pažymima, kad priimant sprendimą dėl vartojimo kredito teikimo atsižvelgiama į ne mažiau kaip keturių mėnesių vartojimo kredito gavėjo tvarių pajamų istorijos vidurkį ir vertinama, ar sutartyje nustatyto vartojimo kredito grąžinimo laikotarpiu gaunamų tvarių pajamų pakaks visiems įsipareigojimams finansų įstaigoms vykdyti. Vartojimo kredito davėjas, apskaičiuodamas vartojimo kredito gavėjo mokamą įmoką, vertina jam žinomas ir (arba) galimas žinoti vartojimo kredito gavėjo išlaidas, susijusias ne tik su vartojimo kredito grąžinimu, bet ir su kitais vartojimo kredito gavėjo turimais įsipareigojimais finansų įstaigoms (kitais kreditais, finansine išperkamąja nuoma, kredito kortelės limitu grąžinimo grafiko įmokomis ir t. t.), ir atsižvelgia į pajamas, liekančias sumokėjus vartojimo kredito gavėjo mokamą įmoką.

Pagal Nuostatus, turi būti laikoma, kad vartojimo kredito davėjas laikosi atsakingojo skolinimo principo, jeigu sudarant vartojimo kredito sutartį vartojimo kredito gavėjo vidutinės kredito dalinio grąžinimo ir palūkanų įmokos, apskaičiuojamos padalijus visų kredito grąžinimo ir palūkanų sumą iš kredito trukmės, pagal visus įsipareigojimus finansų įstaigoms, dydis sudaro ne daugiau kaip 40 proc. vartojimo kredito gavėjo tvarių pajamų.

Pažymėtina, kad tvariomis pajamomis pripažįstamos tokios vartojimo kredito gavėjo pajamos, kurių pagrįstai galima tikėtis vartojimo kredito suteikimo laikotarpiu. Keturių paskutinių mėnesių laikotarpis įtvirtintas tam, kad vartojimo kredito davėjai galėtų vadovautis aiškiais kriterijais, t. y. šis laikotarpis laikomas pakankamu pripažinti, kad vartojimo kredito gavėjo pajamos yra tvarios. Nuostatų 10 punkte nustatyta ir bendros taisyklės išimtis, kuri vartojimo kredito davėjui palieka galimybę konkrečiu atveju tvariomis laikyti ir kito laikotarpio nei paskutinių keturių mėnesių vartojimo kredito gavėjo pajamas, tačiau tokiu atveju vartojimo kredito davėjas privalo turėti pagrįstų ir pakankamų įrodymų, kad konkrečiu atveju to kito laikotarpio vartojimo kredito gavėjo pajamos gali būti laikomos tvariomis ir atitinkamo laikotarpio taikymas nepažeidžia atsakingojo skolinimo reikalavimų. Atkreiptinas dėmesys, kad nei Nuostatuose, nei Gairėse nėra pažymėta, jog vaiko priežiūros išmoka neatitinka tvarių pajamų sąvokoje apibrėžto kriterijaus – pajamos, kurių pagrįstai galima tikėtis.

Priešingai, Gairėse išaiškinta, kad Nuostatų 10 punkte minimas keturių paskutinių mėnesių laikotarpis turėtų būti suprantamas kaip nepertraukiamo keturių paskutinių mėnesių tvarių pajamų (nepertraukiamo darbo stažo, pašalpos ar pan.) gavimo reikalavimas.

Remiantis Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau – Teismas) praktika², kreditoriui suteikiama diskrecija nuspręsti, ar jo turimos informacijos pakanka patvirtinti aplinkybę, kad kredito gavėjo pajamos yra tvarios. Teismas vertino, kad minėtą diskrecijos teisę kredito davėjas turi įgyvendinti, remdamasis atsakingojo skolinimo principu, t. y. remdamasis pakankama informacija konkrečiu atveju. Teismas nurodė, kad informacijos pakankamumo teisės aktai neapibrėžia. Teismas vertino, kad pakankamais gali būti laikomi tik tokie duomenys, iš kurių būtų galima prognozuoti sėkmingą vartojimo kredito sutartimi priimto įsipareigojimo įvykdymą. Vertinant kredito gavėjų pajamų tvarumą, svarbu atsižvelgti į atsakingojo skolinimo nustatomus tikslus – įvertinti ne tik dabartinę kredito gavėjo padėtį, bet ir veiksnius, kurie gali turėti įtakos vartojimo kredito gavėjo mokumui, taip pat jo galimybę vykdyti priimtus finansinius įsipareigojimus visą vartojimo kredito sutarties laikotarpį. Esant šioms aplinkybėms, Teismas vertino, kad kredito gavėjų pajamų tvarumas gali būti nustatytas nebūtinai pagal vieną keturių mėnesių nepertraukiamo darbo stažo tvarių pajamų vertinimo būdą, o remiantis ir kitais duomenimis, kurie pagrindžia pajamų tvarumą. Esminė sąlyga yra ta, kad kredito davėjo turima informacija galėtų būti laikoma pakankama ir patikima (neprieštarinama).

Nagrinėjamu atveju Bankas nurodė, kad Pareiškėjos pateikti duomenys apie gaunamas pajamas ir įsipareigojimus neatitiko tikrovės, o tai reiškia, kad informacija nebuvo patikima. Lizingo bendrovė analizuodama Pareiškėjos kreditingumą vertino paskutinių keturių mėnesių pajamų vidurkį, o ne pajamų rūšį.

Banko atstovų teigimu, pagrindinė vartojimo kredito nesuteikimo priežastis – jos DTSI (visų vartojimo kredito gavėjo įsipareigojimų pagal vartojimo kredito ir kitas sutartis su finansų įstaigomis vidutinės įmokos dydžio ir pajamų santykis) neatitikimas teisės aktuose nurodytiems reikalavimams, atsižvelgiant į kuriuos kredito davėjas turėtų teisę sudaryti su Pareiškėja vartojimo kredito sutartį.

Atliekant tyrimą dėl galimos diskriminacijos ir siekiant išsiaiškinti, ar skunde (prašyme) aprašyti veiksmai (neveikimas) gali būti vertinami dėl galimo prieštaravimo Lygių galimybių įstatymui bei Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymui, svarbu nustatyti, ar asmuo atsidūrė mažiau palankioje padėtyje dėl jam priskirtino tam tikro požymio (pagrindo), šiuo atveju – dėl lyties.

Nagrinėjamu atveju Bankas ir Lizingo bendrovė, svarstydami vartojimo kredito suteikimo

² Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2016 m. gegužės 27 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. I-5-261/2016.

galimybę, vertino Pareiškėjos pajamas, gautas per paskutinius keturis mėnesius, neskirstant jų į išmokas ir darbo užmokestį. Darytina išvada, kad aplinkybė, jog Pareiškėja buvo vaiko priežiūros atostogose, neturėjo įtakos priimant sprendimą dėl vartojimo kredito nesuteikimo.

Pareiškėja kreipdamasi į Tarnybą su skundu pateikė argumentus, leidžiančius daryti prielaidą dėl netiesioginės diskriminacijos buvimo, tačiau nepateikė įrodymų, kurių pagrindu galima būtų konstatuoti, kad Bankas ir Lizingo bendrovė nevertino vaiko priežiūros išmokų kaip per paskutinius keturis mėnesius gautų tvarių pajamų. Tuo tarpu Bankas ir Lizingo bendrovė pateikė įrodymus (gaunamų pajamų ir įsipareigojimų duomenis bei skaičiavimus), leidžiančius teigti, kad Pareiškėjos buvimas vaiko priežiūros atostogose neturėjo įtakos paslaugų nesuteikimui.

Vadovaujantis tuo, kas išdėstyta, teigtina, kad Bankas ir Lizingo bendrovė užtikrino vienodas sąlygas gauti vartojimo kredito paslaugą visiems asmenims, nepriklausomai nuo gaunamų pajamų rūšies (darbo užmokestis ir išmokos) ir jų lyties. Kitaip tariant, asmenims, pasinaudojusiems teise išeiti vaiko priežiūros atostogų (dauguma – moterys) ir nepasinaudojusiems šia teise (dauguma – vyrai), taikomos vienodos sąlygos vertinant vartojimo kredito paskolos suteikimo galimybę.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 17 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 5 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Pripažinti skundą nepagrįstu, nepasitvirtinus jame nurodytiems pažeidimams.
2. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją, Banką ir Lizingo bendrovę.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė